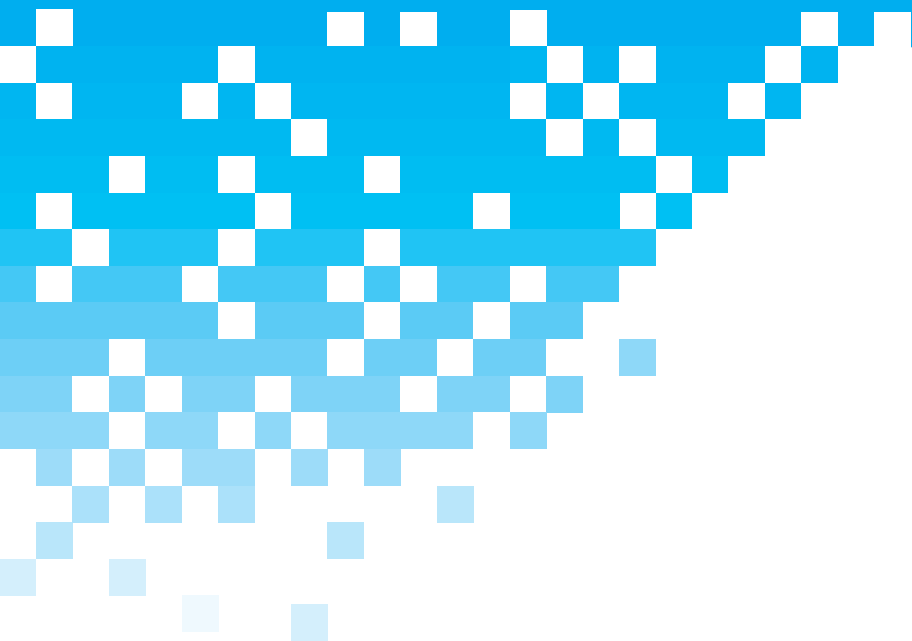

HMK

- handbok i mät- och kartfrågor

Ordlista och förkortningar

Juni 2015

HMK - handbok i mät- och kartfrågor

främst för Lantmäteriets, kommunernas och Trafikverkets grundläggande behov. HMK är tänkt att användas i ett beställar-/utförarperspektiv men ska även passa för verksamhet i egen regi.

Dokumenterna lägger grunden för:

- enhetliga beställningar
- enhetliga kvalitetsmärkta leveranser
- samverkan kring insamling av grundläggande geodata.

Slutmålet är tillhandahållande enligt de principer som gäller för geodatasamverkan (geodata.se), bland annat:

- enklare att hitta och nyttja geodata
- möjlighet att kombinera data från olika källor.

”Digitala dokument” tas fram successivt och förvaltas löpande. De kan läsas och laddas ned från www.lantmateriet.se/hmk

Förord juni 2015

Denna version av *HMK – Ordlista och förkortningar* är den fjärde officiella. Tillkommande dokument under året har genererat ett antal nya tekniska termer och ytterligare ett antal har tillkommit inom området geodatakvalitet. Fler versioner av ordlistan är att vänta allt eftersom övriga HMK-dokument tar form och nya termer adderas. Detta gäller inte minst geodesidokumentet.

Syftet med ordlistan är att göra HMK-dokumentet begripliga genom att ge en samlad och enhetlig beskrivning av använda termer, begrepp och förkortningar. Inom HMK-projektet finns inga ambitioner att vara generellt normerande, men vi försöker naturligtvis använda vedertagen terminologi inom berörda områden.

Finns det en entydig terminologistandard så tillämpar vi den. Finns ingen sådan – t.ex. inom helt nya teknikområden – så använder vi den i dag vanligast förekommande termen.

Om det finns motsägelser mellan olika standarder så har vi subjektivt valt den term vi tycker är bäst – alltså utan att därigenom ha något annat syfte än att det vi själva skriver ska uppfattas på ett entydigt sätt. Detta är särskilt viktigt i samband med offertgivning, upphandlingsavtal etc. Vi tar dock ofta upp även de ”konkurrerande” termerna.

Ordlistan kommer att fasas ut om/när terminologin blir enhetlig – kanske som ett resultat av STANLI:s arbete med termdatabasen *Ekvator*.

Östersund, Midsommarafton 2015

Clas-Göran Persson
Dokumentansvarig

[Samlade förord](#)

Innehållsförteckning

1	Mätosäkerhet - GUM-ordlista	5
2	ISO 19157 vs. GUM-termer.....	7
3	Övriga termer och begrepp.....	8
4	Förkortningar och beteckningar	22
5	Grekiska tecken.....	32

1 Mätosäkerhet - GUM-ordlista

GUM står för *Guide to the Expression of Uncertainty in Measurement*, där det centrala begreppet är *mätosäkerhet*. Här redovisas en förteckning över de vanligaste GUM-termerna och deras motsvarighet i den tidigare – nationella och internationella – terminologin.

Term	Förklaring
<i>känslighetsfaktor</i>	partiell derivata i medelfelets fortplantningslag; anger hur känslig den sammanlagda mätosäkerheten är för osäkerheten i en viss delkomponent
<i>lagen om fortplantning av mätosäkerhet</i>	medelfelets fortplantningslag
<i>lägesosäkerhet</i>	mätosäkerhet vid positionsbestämning; mäts vanligen med hjälp av standardosäkerhet i plan eller höjd
<i>medeltalets standardosäkerhet</i>	medeltalets medelfel
<i>mätosäkerhet</i>	en parameter ”som är förbunden med mätresultatet och som kännetecknar spridningen av värden som rimligen kan tillskrivas mätstorheten”; mäts med hjälp av <i>standardosäkerhet</i>
<i>mätstorhet</i>	det man önskar mäta
<i>sammanlagd standardosäkerhet</i>	resultatet från en tillämpning av medelfelets fortplantningslag
<i>standardosäkerhet i plan</i>	punktmedelfel
<i>standardosäkerhet</i>	medelfel, σ
<i>Typ A-bestämning av mätosäkerhet</i>	skattning av mätosäkerheten ur upprepade, egna mätningar
<i>Typ B-bestämning av mätosäkerhet</i>	skattning av mätosäkerheten ur andra mätningar eller värden från handböcker, kalibreringsbevis etc.
<i>täckningsfaktor</i>	1:an, 2:an och 3:an i 1σ , 2σ och 3σ , alternativt 1,96 för 95-procentiga konfidensintervall vid normalfördelning (och motsvarande för andra fördelningar)
<i>täckningsgrad</i>	signifikansnivå

<i>utvidgad mätosäkerhet</i>	t.ex. 2σ eller 3σ ; konfidensintervall med olika täckningsgrad (större än standardosäkerheten, 1σ)
<i>viktsenhetens standardosäkerhet</i>	grundmedelfel, s_o
<i>överbestämningar</i>	antalet mätningar utöver vad som krävs för att få ett resultat, till exempel dubbelmätning, återbesök på samma punkt och inmätning av redan kända punkter; kallas även <i>frihetsgrader</i>

2 ISO 19157 vs. GUM-termmer

Övergången till GUM medför att HMK-terminologin avviker från terminologin i datakvalitetsstandarden ISO 19157.

Standardens ”noggrannhet” ersätts i HMK med ”osäkerhet”, vilket påverkar nedanstående *kvalitetsteman* och *kvalitetsparametrar*. Det är alltså högerspaltens termer som – genomgående – används i HMK. Definitionerna finns inne i denna ordlista

ISO-term	Motsvarande HMK-term
<i>absolut lägesnoggrannhet</i>	<i>absolut lägesosäkerhet</i>
<i>klassificeringsnoggrannhet</i>	<i>klassificeringsosäkerhet eller osäkerhet i objektklassificering</i>
<i>lägesnoggrannhet</i>	<i>lägesosäkerhet</i>
<i>lägesnoggrannhet hos rasterdata</i>	<i>lägesosäkerhet hos rasterdata</i>
<i>tematisk noggrannhet</i>	<i>tematisk osäkerhet</i>
<i>tematisk noggrannhet, kvalitativa attribut</i>	<i>tematisk osäkerhet, kvalitativa attribut</i>
<i>tematisk noggrannhet, kvantitativa attribut</i>	<i>tematisk osäkerhet, kvantitativa attribut</i>
<i>temporal noggrannhet</i>	<i>temporal osäkerhet</i>
<i>tidsnoggrannhet</i>	<i>tidsosäkerhet eller osäkerhet i tidsangivelser</i>

Även terminologin runt *RMS* skiljer sig mellan HMK och ISO 19157. Se även [HMK-TR 2015:1](#), avsnitt 2.10 eller Bilaga A.

ISO-begrepp	Motsvarande GUM-influerade HMK-begrepp
<i>RMSE, Root Mean Square Error</i>	<i>RMS, Root Mean Square, se kapitel 4</i>
<i>RMSE i höjd</i>	<i>(kontrollmätningens) RMS i höjd</i>
<i>RMSEP, RMSE i plan (Root Mean Square Error in Planimetry)</i>	<i>(kontrollmätningens) RMS i plan</i>

3 Övriga termer och begrepp

Term	Förklaring
A-D	
<i>absolut lägesosäkerhet</i>	osäkerhet i positionsangivelser i förhållande till referenssystemet; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>lägesosäkerhet</i>
<i>absolut positionering</i>	vid GNSS-mätning innebär <i>absolut positionering</i> att mottagarpositionen bestäms direkt i förhållande till GNSS-satelliterna; mätningen sker alltså med endast en mottagare, vilket är standardmetoden för mätning med enklare GNSS-mottagare och i bilnavigeringssystem
<i>användbarhet</i>	en datamängds lämplighet för en viss tillämpning och överensstämmelse med ställda krav; <i>kvalitetstema</i> i datakvalitetsstandarden ISO 19157
<i>applikationsschema</i>	formell beskrivning av datastruktur, regler och innehåll för information inom ett visst tillämpningsområde
<i>attribut</i>	uppgifter om ett objekts egenskaper, vanligen lagrade i tabellform och knutna till objektet via ett <i>objekt-ID</i> , jfr. <i>geometri</i>
<i>balis</i>	en del av en telekommunikationsutrustning, som sänder information till passerande tåg, placerad mitt i ett järnvägsspår
<i>bandata</i>	information om ett objekts rörelse, i form av position (och orientering) per tidsenhet
<i>basriktning</i>	vid flygfotografering är <i>basriktningen</i> detsamma som flygriktningen; <i>basen</i> är sammanbindningslinjen (vektorn) mellan två exponeringar vid stereofotografering
<i>Bessels ellipsoid</i>	den referensellipsoid som användes i <i>RT90</i>
<i>BIM Alliance, Sweden</i>	en ideell, sektorsdriven förening som syftar till att främja implementering av <i>BIM</i>
<i>brist</i>	saknade förekomster i en datamängd; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>fullständighet</i>
<i>brus</i>	geometrisk eller radiometrisk variation beroende på tekniska begränsningar hos sensorn

<i>brytlinje</i>	skarp kant i yta, eller dess kartografiska representation
<i>BuildingSMART</i>	en världsomfattande intresseorganisation inom <i>BIM</i> -området som driver utvecklingen av den byggda miljön genom att skapa och anta öppna internationella standarder
<i>byggnadsortofoto</i>	<i>ortofoto</i> som framställts med en <i>rektifieringsmodell</i> som även innehåller byggnader; eliminerar lutande byggnader men kräver bilder med stor övertäckning
<i>consumers risk, Typ II-fel</i>	risken att godkänna en felaktig leverans (vanligen relaterad till stickprovsundersökningar); jämför <i>producers risk</i>
<i>CORINE Land Cover</i>	EU-program för insamling av marktäckedata
<i>Crowd Sourcing</i>	synonym till <i>VGI</i>
<i>cut-offvinkel</i>	(<i>GNSS</i>) en satellits minsta acceptabla höjd över horisonten för att få ingå i en positionsbestämning
<i>data</i>	en ordnad mängd uppgifter om en viss företeelse; jfr. <i>information</i>
<i>datakvalitet</i>	i vilken grad en datamängd uppfyller specificerade krav; <i>geodatakvalitet</i> relateras till <i>dataproduktspecifikationen</i> - där kraven specificeras och redovisas
<i>dataproduktspecifikation</i>	en beskrivning av en datamängds - specificerade och faktiska - innehåll, kvalitetskrav med mera; en äldre benämning är <i>databasspecifikation</i>
<i>de facto-standard</i>	informell standard som genom sin spridning ändå blivit normerande
<i>delad geometri</i>	två objekt delar samma <i>geometri</i> , t.ex. en fastighetsgräns mellan två fastigheter eller gräns mellan sjö och land (strandlinje)
<i>Delaunay-triangulering</i>	metod för att sammanbinda noder till ett <i>TIN</i>
<i>deplacering</i>	här: ett objekts förskjutning i ett <i>ortofoto</i> , orsakad av att <i>rektifieringsmodellen</i> inte representerar objektet korrekt
<i>dinglande nod</i>	<i>nod</i> som bara har en ingående <i>länk</i> ; kan tyda på en icke sluten polygon eller missad anslutning till annan <i>länk</i>

<i>direktprojektion</i>	inpassningstransformation direkt mellan latitud/longitud i ett referenssystem till plana koordinater i ett annat
<i>diskret (punkt)</i>	motsats till kontinuerlig; exempelvis om punktvisa mätvärden
<i>dodging</i>	metod där man manuellt väljer att göra en del av en bild ljusare; motsatsen kallas <i>burning</i>
<i>domänkonsistens</i>	grad av överensstämmelse avseende värdedomän (tillåtna värden); <i>kvalitetsparameter</i> till <i>logisk konsistens</i>
<i>domänvärde</i>	värde i <i>värdedomän</i>
<i>dynamiskt omfång</i>	ett mått på spannet mellan lägsta respektive högsta intensitet i en bild; ett stort dynamiskt omfång kräver en hög radiometrisk upplösning för att kunna representeras
E-H	
<i>eko</i>	här: reflektion av en utsänd laserpuls mot en träffad yta
<i>ekovidd</i>	längden för en reflekterad laserpuls; påverkas bland annat av pulsens infallsvinkel och ytans karaktär
<i>ellipsoid, referens-ellipsoid</i>	en matematisk modell av jorden
<i>EuroGeographics</i>	européisk förening bestående av nationella myndigheter som hanterar kartor, fastighetsbildning och inskrivning. Föreningen verkar för en europeisk infrastruktur avseende geodata genom bl. a. olika samverkansprojekt
<i>exponeringsort</i>	den planerade exponeringspositionen för en flygbildskamera; ett flygstråk innehåller två eller flera exponeringsorter; <i>GNSS</i> förser kameran med aktuell position och kameran exponerar när den aktuella positionen sammanfaller med positionen för exponeringsorten
<i>felgräns</i>	äldre benämning på vad som nu kallas <i>tolerans</i>
<i>Fertsch-effekten</i>	ett fenomen som orsakar felaktig höjdmätning när stereomodellen snabbt flyttas i sidled
<i>flygburen insamling</i>	insamling av bild- och laserdata eller liknande data från flygplan, helikopter eller annan typ av luftfarkost i rörelse

<i>flygfotogrammetri</i>	mätning i flygbilder
<i>fordonsburen insamling</i>	insamling av bild- och laserdata eller liknande data från bil, tåg, båt eller annan typ av fordon i rörelse på mark- eller vattenytan
<i>formatkonsistens</i>	grad av överensstämmelse avseende fastställd lagringsstruktur ; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>logisk konsistens</i>
<i>fotogrammetri</i>	mätning i fotografiska bilder
<i>fotogrammetrisk detaljmätning</i>	inmätning (kartering) av detaljer i fotografiska bilder
<i>fullständighet</i>	en datamängds innehållsmässiga överensstämmelse med <i>dataproduktspecifikationen</i> ; <i>kvalitetstema</i> i datakvalitetsstandarden ISO 19157
<i>färgbalans</i>	förhållandet mellan färgbanden i en färgbild; om en färg dominerar så har bilden ett färgstick
<i>Galileo</i>	europiskt satellitbaserat positioneringssystem
<i>Gauss-Krügers projektion</i>	synonymt med Transversal Mercator (<i>TM</i>)
<i>geodatabas</i>	en strukturerad samling geografiska objekt – ofta av generell natur, lämplig för flera olika tillämpningar, s.k. grunddata
<i>geodatamängd</i>	är en identifierbar samling data, som kan utgöra en <i>geodatabas</i> eller en del av en sådan
<i>geodataprodukt</i>	en <i>geodatamängd</i> som har ett väldefinierat syfte och en specificerad kvalitet; ofta en kommersiell produkt
<i>geodesi</i>	läran om jordens form och uppmätning
<i>geografiskt tema</i>	överordnad term i en <i>objekttypskatalog</i> ; omfattar en grupp av objekttyper
<i>geoid</i>	ekvipotentialyta (nivåyta) som bland annat innehåller oceanernas medelnivå
<i>geometri</i>	ett objekts geometriska representation (läge och form); vanligen knuten till objektet via <i>ett objekt-ID</i> , jfr. <i>attribut</i>
<i>geometrisk upplösning</i>	avståndet på marken mellan två närliggande pixel-centra i rasterdata
<i>geometrityp</i>	typ av representation för ett objekts <i>geometri</i> : punkt, linje, yta eller kropp.

<i>Geovekst</i>	norsk organisation för gemensam insamling av geodata
<i>GNSS/INS-stödd fotogrammetri</i>	fotogrammetri där position och orientering från <i>GNSS</i> och <i>INS</i> ingår i blocktrianguleringen
<i>GPS-tid</i>	den tidsskala som används i GPS-systemet; avviker med några sekunder från den koordinerade universella tiden UTC, som i sin tur ligger högst 1 sekund ifrån – och ersätter – den tidigare GMT (Greenwich Mean Time)
<i>gradation</i>	gradvis övergång av kulör eller nyans; en mjuk gradation kräver en hög radiometrisk upplösning
<i>grid</i>	vanligen liktydigt med <i>raster</i> . Ett grid är vanligen 4-sidigt, men kan även vara 6-sidigt (hexagonalt)
<i>grundläggande mätningsteknisk färdighet</i>	begrepp som ersätter "behörighet" efter Mätning-kungörelsens avveckling
<i>gyrofot</i>	anordning som kompenserar för plattformens rörelser så att sensorns orientering förblir konstant
<i>hotspot-effekt</i>	område på marken i direkt linje med kameran och solen; området framträder som överexponerat och saknar kontrast på grund av avsaknaden av skuggor
<i>hypotestest/hypotesprövning</i>	att testa/pröva ett antagande – en <i>hypotes</i> – med statistiska metoder
<i>höjdmodell</i>	övergripande term för bland annat <i>markmodeller</i> (<i>terrängmodeller</i>) och <i>ytm modeller</i>
I-L	
<i>icke förstörande komprimering</i>	algoritm som minskar datamängden utan att förstöra data (exv. <i>LZV</i> -komprimering)
<i>information</i>	innehörden och tolkningen av <i>data</i>
<i>inga data</i>	avvikande värde som sätts då mätdata saknas, exempelvis på pixlar med odefinierad höjd i en höjdmodell i rasterformat
<i>Inspire</i>	EU-direktiv som skapar en infrastruktur för medlemsländernas tillhandahållande av geodata
<i>intensitetsbild</i>	en svartvit skalriktig rasterbild i 2D; framställs vid laserskanning med hjälp av intensitetsvärden (amplitud) för reflekterande laserpulser avseende <i>sista och enda retur</i>

<i>interpolering</i>	beräkning av ett värde i valfri position baserat på kringliggande mätvärden
<i>IQ samhällsbyggnad (IQS).</i>	en ideell sektorsdriven förening för forskning, innovation och kvalitetsutveckling inom samhällsbyggande
<i>klassificeringsosäkerhet</i>	grad av korrekthet hos företeasers/objekts klassificering; <i>kvalitetsparameter till tematisk osäkerhet</i> Skrivs ibland "osäkerhet i objektklassificering"
<i>kommun-GML</i>	svensk XML-baserad kod framtagen av Sveriges kommuner och Landsting (SKL) för enhetliga leveranser av kommunala grundläggande geodata
<i>konceptuell konsistens</i>	grad av överensstämmelse avseende det konceptuella (begreppsmässiga) schemat; <i>kvalitetsparameter till logisk konsistens</i>
<i>konnektera (kartdata)</i>	anslutning av inmätta detaljer till befintliga, exempelvis i gränsen mellan två kartblad
<i>konnektionspunkt</i>	skarp detalj som kan identifieras i minst två överlappande bilder
<i>kontrollerbarhet</i>	möjligheten att kontrollera mätningar; uttrycks ofta som ett så kallat k-tal mellan noll och ett, där noll betyder okontrollerad och ett = 100-procentig kontroll; i princip en synonym till <i>tillförlitlighet</i>
<i>kontrollområde</i>	en geografisk indelning av en datamängd, som utgångspunkt för kontroll av geodatakvaliteten
<i>kontrolltolerans</i>	maximal avvikelse vid kontrollmätning, se <i>tolerans</i>
<i>kvalitet</i>	grad till vilken inneboende egenskaper uppfyller krav (ISO 9000); jämför <i>datakvalitet</i>
<i>kvalitetskontroll</i>	att i efterhand kontrollera att den faktiska kvaliteten överensstämmer med specificerade krav; jämför <i>kvalitetsredovisning</i> och <i>kvalitetssäkring</i> ; Eng. Quality Control (QC)
<i>kvalitetsmått</i>	kvantitativ bestämning som ligger till grund för utvärderingen av en <i>kvalitetsparameter</i>
<i>kvalitetsparameter</i>	detaljerad indelning av geodatakvalitetens olika aspekter; grupperas ihop till <i>kvalitetsteman</i> och mäts med <i>kvalitetsmått</i>

<i>kvalitetsredovisning</i>	att i efterhand redovisa den faktiska kvaliteten i en framtagen produkt; jämför <i>kvalitetssäkring</i> och <i>kvalitetskontroll</i>
<i>kvalitetssäkring</i>	att i förväg vidta åtgärder för att försäkra sig om att en viss kvalitet uppnås; jämför <i>kvalitetsredovisning</i> och <i>kvalitetskontroll</i> ; Eng. Quality Assurance (QA)
<i>kvalitetstema</i>	övergripande indelning av geodatakvalitetens olika aspekter (aktualitet, fullständighet, användbarhet etc.); delas in i <i>kvalitetsparameterar</i> , som mäts med <i>kvalitetsmått</i>
<i>körspår</i>	laserskannerns position vid fordonsburen laserskanning (även kallad <i>trajectory</i> eller <i>bandata</i>)
<i>Level of Detail</i>	se <i>LoD</i>
<i>linjesensor</i>	linjesensorer är uppbyggda som en enkel rad av sensorer; geometrin kan liknas vid en extremt smal matris-sensor som tar bilder med en extremt hög frekvens för att kunna täcka en yta; sensorerna registrerar kontinuerligt terrängen tvärs flygriktningen; på liknande sätt som för matris-sensorer kan bilden ortorektifieras för att återges skalriktigt i en viss kartprojektion
<i>LAS-format</i>	ett filformat framtaget av <i>ASPRS</i> för utbyte av 3-dimensionella laserpunktmoln, läs mer på ASPRS hemsida
<i>lodbild</i>	flygbild tagen med kameran riktad längs lodlinjen, dvs. rakt nedåt
<i>logisk konsistens</i>	överensstämmelse med logiska regler för en data-mängd; <i>kvalitetstema</i> i datakvalitetsstandard ISO 19157
<i>lägesosäkerhet</i>	osäkerhet i positionsangivelser; <i>kvalitetstema</i> i datakvalitetsstandard ISO 19157
<i>lägesosäkerhet hos rasterdata</i>	osäkerhet i positionsangivelser för rasterdata; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>lägesosäkerhet</i>
<i>länk</i>	sammanbindningslinjer mellan <i>noder</i> i ett (<i>topologiskt</i>) nätverk
M-P	
<i>mareograf</i>	vattenståndsmätare
<i>markmodell</i>	<i>höjdmodell</i> som beskriver markytan utan broar, byggnader, vegetation och andra från markytan uppstickande objekt; markmodell är vanligen liktydigt med <i>terrängmodell</i>

<i>matrissensor</i>	matrissensorer använder en eller flera elektroniska bildsensorer för att fånga in ljuset; i de fall då kameran är uppbyggd av flera sensorer kombineras den individuella bilden från varje sensor ihop till en fingerad bild i centralprojektion; metoden benämns stitching och sker i den mjukvara som följer med kameran; många matrissensorer är rektangulära i formen och används oftast med den bredare bildsidan tvärs flygriktningen för att maximera korridorbredden och optimera datainsamlingen
<i>median</i>	det mittersta värdet när mätvärden sorteras i storleksordning
<i>Monte Carlo-simulering</i>	här: en studie av geodatakvalitet – t.ex. lägesosäkerhet – via slumpstal i en matematisk/statistisk modell av den geografiska verkligheten
<i>mosaikelement</i>	utsnitt ur enskilda flygbilder som transformerats till ortogonalprojektion och sammanfogats till en <i>ortofotomosaik</i>
<i>multipel geometri</i>	ett och samma objekt har flera olika <i>geometrier</i> , t.ex. för olika ändamål eller presentationsskalor
<i>målskala</i>	eller <i>presentationsskala</i> ; lämplig kartskala för presentation av geografiska data
<i>mättolerans</i>	Maximalt tillåten avvikelse från "sant värde" vid mätning; vanligen av typen 2σ , där σ är mätningens <i>standardosäkerhet</i> ; se även <i>tolerans</i>
<i>nod</i>	punkt där flera <i>länkar</i> möts i ett (<i>topologiskt</i>) <i>nätverk</i> ; (endast en länk om det är en ändpunkt, en enkelnod)
<i>Northing, Easting</i>	plana koordinater i SWEREF 99
<i>nyckelpunkt</i>	punkterna i ett 3D-punktmoln som klassificerats till en särskild klass kan glesas ut till nyckelpunkter, utan att redovisningen av ytan försämras (även kallat <i>masspunkt</i> eller <i>model keypoint</i>)
<i>Nätverks-RTK</i>	den vanligaste metoden för relativ GNSS-mätning i realtid; flera referensstationer utnyttjas
<i>nätverkstopologi</i>	studier av flöden, t.ex. vattenflöden, i ett <i>topologiskt nätverk</i>
<i>objekt-ID</i>	ett slags obligatoriskt <i>attribut</i> som ger ett objekt en unik identitet; används t.ex. för att knyta <i>geometri</i> och <i>attribut</i> till objektet

<i>objekttypskatalog</i>	sammanställning av ett urval av objekt-typer och deras <i>attribut</i> mm för en viss verksamhet
<i>odometer</i>	ett mätinstrument på fordon som mäter den sträcka som fordonet färdats
<i>omfattning</i>	beskrivning av tematisk, temporal eller rumslig avgränsning
<i>ortofoto (traditionellt)</i>	skalriktig flygbild i ortogonalprojektion (fotokarta)
<i>ortofotomosaik</i>	(digital) sammanfogning av flera olika <i>ortofoton</i> ; vanligen används den mest centrala delen av respektive bild och skarvarna mellan bilderna har dolts så långt det är möjligt
<i>ortofototyp</i>	beroende på den <i>rektifieringsmodell</i> som används vid ortorektifieringen indelas resultatet i följande <i>ortofototyper</i> : <i>ortofoto</i> (traditionellt ortofoto), <i>byggnadsortofoto</i> och <i>sant ortofoto</i>
<i>oscillerande</i>	här: snabbt och regelbundet svängande (om spegel)
<i>pankromatisk</i>	det synliga spektrat (400 – 750 nm) registreras av sensor eller film med känslighet för alla färger; normalt avses svart-vit bild
<i>panskärpning</i>	metod för att öka upplösningen i färgbanden med hjälp av ett pankromatiskt band med högre upplösning
<i>percentil</i>	det värde varunder en viss procent av mätvärdena faller, exempelvis 95-percentil
<i>presentationsskala</i>	skala för presentation på t.ex. bildskärm
<i>producers risk, Typ I-fel</i>	riskens att underkänna en korrekt leverans (vanligen relaterad till stickprovsundersökningar); jämför <i>consumers risk</i>
<i>produkttolernas</i>	maximal avvikelse från produktspecifikationen, se även <i>tolerans</i>
<i>Projektanpassad Nätverks-RTK</i>	en vidareutveckling av <i>Nätverks-RTK</i> med tätare mellan referensstationerna och andra tekniker för dataöverföringen
<i>punktmoln</i>	stor mängd tredimensionella positioner, vanligen insamlade med laserskanning eller bildmatchning

<i>punkttäthet</i>	antal punkter per ytenhet, exempelvis antal laserekon per kvadratmeter
Q-T	
<i>radiometri</i>	mätning av elektromagnetisk strålning; intensiteten lagras vanligen som pixelvärden; radiometrisk bearbetning omfattar förändringar av pixelvärdena
<i>raster</i>	regelbunden datastruktur med mätvärden ordnade i rader och kolumner
<i>Rayleigh-spridning</i>	spridning av elektromagnetisk strålning mot partiklar som är mycket mindre än strålningens våglängd; orsakar bl.a. den blå himlen
<i>rektifieringsmodell</i>	höjdmodell som används vid ortorektifiering
<i>relativ lägesosäkerhet</i>	osäkerhet i positionsangivelser i förhållande till närliggande objekt; <i>kvalitetsparameter till lägesosäkerhet</i>
<i>roll, tipp, gir</i>	de tre axlar en plattform kan rotera kring och som kan observeras av en <i>IMU</i>
<i>rutnät</i>	här: liktydigt med <i>raster</i>
<i>rådata</i>	insamlade data som ej genomgått bearbetning eller annan manipulering
<i>sant ortofoto</i>	<i>ortofoto</i> som framställts med en ytmodell som <i>rektifieringsmodell</i> ; mark och alla objekt ovan mark avbildas skalriktigt i ortogonalt projicerat läge
<i>semi-global matchning (SGM)</i>	matchningsalgoritm utvecklad av Heiko Hirschmuller för pixelvis matchning av flygbilder
<i>sensor</i>	apparat som reagerar på fysiska storheter, exempelvis elektromagnetisk strålning, och konverterar dem till avläsbara signaler
<i>signal-brusförhållande</i>	förhållandet mellan styrkan på signal och bakgrundsbrus
<i>siluettmodell</i>	term i Bygghandlingar 90, del 7, som är liktydig med den i HMK använda termen <i>ytmodell</i>
<i>sista eller enda retur</i>	den sista eller enda reflekterande laserpulsen från en utsänd laserpuls; representerar vanligen markhöjd eller takhöjd om byggnad finns på markytan; vid flygburen laserskanning över områden med vegetation erhålls ofta flera reflekterande laserpulser från en utsänd puls; vid öppna ytor utan vegetation erhålls endast en enda reflekterande laserpuls

<i>Six Sigma</i>	en typ av QMS som lanserades av Motorola men hämtar mycket av sin inspiration från det helhetsgrepp på kvalitetsfrågor som länge varit förhärskande i japanska industriföretag. Jfr. <i>LEAN</i> och <i>TQM</i> .
<i>Slumpmässiga avvikelser</i>	"GUM-inspirerad" term för det som tidigare benämndes <i>slumpmässiga fel</i>
<i>Smart Built Environment.</i>	Ett strategiskt innovationsprogram som syftar till integration mellan <i>BIM</i> , <i>GIS</i> och industriella processer i samhällsbyggandet. Programmet leds av <i>IQ samhällsbyggnad</i>
<i>snappning</i>	automatisk anslutning till befintligt objekt vid kartering
<i>snedbild</i>	flygbild som är tagen med kameran riktad snett nedåt
<i>solvinkel</i>	solens vinkel mot markplanet; mäts i grader
<i>standardnivå</i>	rekommenderade krav i denna handbok vid geodatainsamling för visst användningsområde; bör alltid skrivas "HMK-Standardnivå" för att kopplingen till HMK ska framgå
<i>Standards Norway (SN).</i>	Den norska standardiseringsorganisation som motsvarar <i>SIS</i> i Sverige; de är nationell representant i <i>ISO</i>
<i>statisk GNSS-mätning</i>	relativ GNSS-mätning med två eller flera GNSS-mottagare under längre tid
<i>stepping frame camera</i>	består av en eller flera kameror som sveper fram och tillbaka tvärs flygriktningen
<i>stitching</i>	sammanräkning av delbilder
<i>stråk</i>	den bana som en luftburen farkost färdas längs
<i>stråkutjämnning</i>	vid laserskanning: korrektion för geometriska fel, där målet är att anpassa angränsande stråk till varandra
<i>stöd- och kontrollpunkter</i>	punkter med känd position som används för att justera respektive kontrollera geometrin i insamlade bild- eller laserdata
<i>Svensk geoprocess</i>	samverkansprojekt mellan Lantmäteriet, <i>SKL</i> och kommuner med syfte att förenkla användningen av geodata i samhället

<i>svep</i>	vid laserskanning: spridning av laserpulser tvärs plattformens rörelseriktning, exempelvis med hjälp av en oscillerande spegel
<i>systematiska avvikelser</i>	"GUM-inspirerad" term för det som tidigare benämndes <i>systematiska fel</i>
<i>sömlinje/sömmar</i>	gräns mellan individuella flygbilder (mosaikelement) i en <i>ortofotomosaik</i>
<i>teknisk specifikation</i>	ett dokument som beskriver en produkt och dess egenskaper; vid upphandling är det en beskrivning av föremålet för upphandlingen och kan utformas med hänvisning till standarder eller som funktions- eller egenskapskrav, se LoU 6 kap.
<i>tematisk osäkerhet</i>	osäkerhet i tematiska förhållanden (t.ex. att objekttyperna är korrekta); <i>kvalitetstema</i> i datakvalitetsstandard ISO 19157
<i>tematisk osäkerhet, kvalitativa attribut</i>	osäkerhet för icke mätbara egenskaper; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>tematisk osäkerhet</i>
<i>tematisk osäkerhet, kvantitativa attribut</i>	osäkerhet för mätbara egenskaper; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>tematisk osäkerhet</i>
<i>temporal konsistens</i>	grad av korrekthet i tidsordning; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>temporal osäkerhet</i>
<i>temporal osäkerhet</i>	osäkerhet i temporala (tidsmässiga) förhållanden; <i>kvalitetstema</i> i datakvalitetsstandard ISO 19157
<i>temporal validitet</i>	grad av korrekthet i tidsangivelser ; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>temporal osäkerhet</i>
<i>terrester fotogrammetri</i>	mätning i terrestra (markbundna) bilder
<i>terrängmodell</i>	vanligen liktydigt med den i HMK använda termen <i>markmodell</i> ; i Bygghandlingar 90, del 7, har termen <i>terrängmodell</i> en annan betydelse
<i>terrängskuggning</i>	visualisering av en höjdmodell genom att en tänkt ljuskälla skapar skuggor i terrängen
<i>textur</i>	mätt på geometrisk eller radiometrisk variation inom en yta

<i>tidsosäkerhet</i>	osäkerhet i tidsangivelser; kvalitetsparameter till <i>temporal osäkerhet</i>
<i>tile</i>	engelsk benämning på indexruta eller motsvarande, för geografisk uppdelning av stora datamängder i hanterbara enheter
<i>tillförlitlighet</i>	möjligheten att hitta grova fel och dessa fels påverkan på mätresultatet; se även <i>kontrollerbarhet</i>
<i>tilläggsparameter</i>	parametrar som använts för att hantera systematiska avvikelser i blocktrianguleringen
<i>tolerans</i>	ett krav på maximalt tillåten avvikelse, eller en specifikation av den variation som kan förväntas i ett visst sammanhang; se även <i>kontrolltolerans</i> , <i>mättolerans</i> och <i>produkttolerans</i>
<i>topologi</i>	information om relationer mellan (geografiska) objekt
<i>topologisk konsistens</i>	grad av korrekthet i topologiska egenskaper; <i>kvalitetsparameter</i> till <i>logisk konsistens</i>
<i>topologiskt nätverk</i>	nätverk bestående av noder och (riktade) länkar där inbördes kopplingar är beskrivna
<i>trajectory</i>	engelska för den bana som en farkost färdas längs, jfr. <i>stråk</i>
<i>true ortho</i>	engelska för <i>sant ortofoto</i>
<i>trädmmodell</i>	3D-modell i form av begränsningslinjer med tredimensionella koordinater; ytor saknas
<i>träffyta</i>	den yta som en laserpuls träffar på marken; kallas även <i>footprint</i> eller <i>fotavtryck</i> ; mäts vanligen enligt $1/e^2$ eller $1/e$ vilket motsvarar träffytans diameter vid cirka 86 % respektive 63 % av full intensitet
U-Y	
<i>Web Cartography</i>	webb-kartografi; kartografisk redovisning anpassad för t.ex. internet
<i>World file</i>	textbaserat filformat med information om georeferens för geodata i rasterformat

<i>vågform</i>	reflektion av en utsänd laserpuls, registrerad med så hög frekvens att individuella ekons form kan urskiljas
<i>värdeomän</i>	mängd av giltiga värden för en eller flera attributtyper
<i>ytbildning</i>	slutning av linjeobjekt till en yta
<i>ytmmodell</i>	<i>höjdmmodell</i> som beskriver markytan, inklusive broar, byggnader, vegetation och andra från markytan uppstickande objekt; i Bygghandlingar 90, del 7, har ytmmodell en annan betydelse
<i>yttopologi</i>	relationer mellan ytor, t.ex. "gränsar till" eller "ligger inuti"
Z-Ö	
<i>öppningsvinkel</i>	bredd eller höjd på en sensors synfält, uttryckt som en vinkel i förhållande till sensors centrum
<i>övertalighet</i>	för många förekomster i en datamängd; <i>kvalitetsparameter till fullständighet</i>
<i>övertäckning</i>	överlapp mellan exempelvis bild- eller laserdata från angränsande exponeringar eller stråk

4 Förkortningar och beteckningar

Akronym	Förklaring
2.5D	3D begränsad till endast ett höjdvärde per plan position.
3D	Tre dimensioner, tredimensionell.
A-D	
ABK09	<i>Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvetenskap, 2009.</i>
ABT	<i>Adress, Byggnad, Topografi.</i> Lantmäteriet sluter ABT-avtal med kommunerna runt samverkan kring insamling av adresser, byggnader och övrig topografi.
AIA	<i>American Institute of Architects.</i>
ARP	<i>Antenna Reference Point.</i> GNSS-antennens referenspunkt.
ASCII	<i>American Standard Code for Information Interchange.</i> Teckenkodning som ofta används i textbaserade filformat.
ASPRS	<i>American Society for Photogrammetry and Remote Sensing.</i>
BIM	<i>Building Information Modeling.</i> Koncept för detaljerad modellering och informationshantering av byggnader och anläggningar.
BIPM	<i>Bureau International des Poids et Mesures.</i> Internationella byrån för mått och vikt.
BVH584	Banverkshandbok om mätningsteknik.
CAD	<i>Computer Aided Design.</i> Koncept för digital konstruktion.
CCD	<i>Charge-Coupled Device.</i> Platta med ljuskänsliga celler som ofta fungerar som sensor i digitalkameror.
CEN	<i>Comité Européen de Normalisation.</i> Den europeiska standardiseringsorganisationen.
CIR	<i>Colour Infra Red.</i> IR-färgbild uppbyggd av banden NIR, grönt och rött.

<i>CityGML</i>	<i>City Geography Markup Language</i> . Informationsmodell för 3D stadsmodeller.
<i>CORINE</i>	EU-programmet <i>Coordination of Information on the Environment</i> .
<i>DEM</i>	<i>Digital Elevation Model</i> . Liktydig med den i HMK använda termen <i>höjdmmodell</i> (underförstått <u>digital</u> höjdmmodell).
<i>Design (DGN)</i>	Binärt filformat för modeller skapade med <i>CAD</i> .
<i>dGPS</i>	<i>Differentiell GPS</i> . Kodmätning som korrigeras med det uppskattade felet från annan, samtidig kodmätning på en känd position. Finns även i formen <i>dGNSS</i> .
<i>DK EUREF 89</i>	Den danska realiseringen av <i>ETRS 89</i> .
<i>DMI</i>	<i>Distance Measurement Indicator</i> . Hastighetsmätare (odometer) som vid fordonsburen insamling minskar driften i ett navigeringssystem baserat på <i>GNSS</i> och <i>INS</i> .
<i>DOP</i>	<i>Dilution Of Precision</i> . Mått på satellitgeometrins inverkan på mätosäkerheten vid mätning med <i>GNSS</i> . Vanligast är <i>PDOP</i> som modellerar inverkan på N, E och H.
<i>DPS</i>	<i>Dataproduktspecifikation</i> .
<i>DSM</i>	<i>Digital Surface Model</i> . Liktydig med den i HMK använda <i>ytmodell</i> (underförstått <u>digital</u> ytmodell).
<i>DTM</i>	<i>Digital Terrain Model</i> . Liktydig med den i HMK använda termen <i>markmodell</i> (underförstått <u>digital</u> markmodell alternativt <u>digital</u> terrängmodell).
<i>DWG/DXF</i>	Binärt respektive textbaserat filformat för modeller skapade med <i>CAD</i> .
E-H	
<i>E57</i>	Standard och filformat för lagring av bland annat punktmoln, utfärdad av <i>ASTM International (American Society for Testing and Materials)</i> .
<i>ECW</i>	<i>Enhanced Compression Wavelet</i> . Filformat för rasterdata, med förstörande komprimering. Andra liknande filformat är <i>JPEG 2000</i> och <i>MrSID</i> .
<i>ELF</i>	<i>European Location Framework</i> . Ett europeiskt samarbete under ledning av <i>EuroGeographics</i> för att skapa en homogen och över landsgränser harmoniserad datamängd i 2D över Europa i skalor från 1:5 000 till 1:1 miljon.

<i>EPSG</i>	<i>European Petroleum Survey Group</i> . EPSG var en vetenskaplig organisation med anknytning till den europeiska oljeindustrin, som gav ut <i>EPSG Geodetic Parametyer Set</i> – en allmänt använd databas över olika referenssystem.
<i>ETRS 89</i>	<i>European Terrestrial Reference System 1989</i> . Europeiskt referenssystem.
<i>EuroSDR</i>	<i>European Spatial Data Research Network</i> . En icke-vinstdrivande organisation som samlar nationella kartmyndigheter och forskningsinstitut/universitet i syfte att bedriva tillämpad forskning inom geodataområdet.
<i>EVRS</i>	<i>European Vertical Reference System</i> . Europeiskt höjdsystem.
<i>EVRT2000, EVRT2007</i>	Olika europeiska realiseringar av <i>EVRS</i> .
<i>EXIF</i>	<i>Exchangeable Image File Format</i> . Format på filhuvud för flera rasterformat, som exempelvis kan innehålla georeferens.
<i>FIN EUREF 89</i>	Den finska realiseringen av <i>ETRS 89</i> .
<i>FKB</i>	<i>Felles KartdataBase</i> . Norsk standard för geodata.
<i>FMC</i>	<i>Forward Motion Compensation</i> (bildrörelsekompensation). Funktion som motverkar rörelseoskärpa i en bild, orsakad av plattformens hastighet.
<i>FME</i>	<i>Feature Manipulation Engine</i> . Ett program för att manipulera eller bearbeta geografiska objekt (feature).
<i>FOI</i>	<i>Totalförsvarets forskningsinstitut</i> , som verkar inom försvar och säkerhet.
<i>FTP</i>	<i>File Transfer Protocol</i> . Standard för överföring av datafiler över nätverk.
<i>Galileo</i>	Europeiskt satellitbaserat positioneringssystem.
<i>Geovekst</i>	Norsk organisation för gemensam insamling av geodata.
<i>GIF</i>	<i>Graphics Interchange Format</i> . Filformat för rasterdata. 8 bitars upplösning och LZW-komprimering. Ett liknande format är PNG som har 24 bitars upplösning.
<i>GIS</i>	<i>Geographic Information System</i> . System för bearbetning, lagring, analys och presentation av geodata.

<i>GLONASS</i>	<i>Globalnaya Navigatsionnaya Sputnikovaya Sistema</i> . Ryskt satellitbaserat positioneringssystem.
<i>GML</i>	<i>Geography Markup Language</i> . Grammatik för beskrivning av geodata med XML.
<i>GNSS</i>	<i>Global Navigation Satellite Systems</i> . Ett samlingsnamn för satellitbaserade navigations- och positioneringssystem.
<i>GPS</i>	<i>Global Positioning System</i> . Amerikanskt satellitbaserat positioneringssystem.
<i>GRS 80</i>	<i>Geodetic Reference System 1980</i> . Referensellipsoid som används i ETRS89 och därför även i SWEREF 99.
<i>GSD</i>	<i>Ground Sample Distance</i> . Geometrisk upplösning (avstånd mellan pixelcentra) på marken hos rasterdata. Liktydig med den i HMK använda termen <i>geometrisk upplösning</i> .
<i>GUM</i>	<i>Guide to the Expression of Uncertainty in Measurement</i> . Internationell standard för mätosäkerhet.
<i>HD</i>	<i>High Definition</i> . Bilder i HD har vanligen en storlek på 1920 × 1080 pixlar.
<i>HMK</i>	<i>Handbok i Mät- och Kartfrågor</i> . T.o.m. 2010-06-30 <i>Handbok till Mätningsskuggörelsen</i> , som sedan upphävdes.
<i>http</i>	<i>Hypertext Transfer Protocol</i> . Protokoll för språket bakom hemsidor, framtaget av W3C.
I-L	
<i>ICA</i>	<i>International Cartographic Association</i> . Den internationella kartografiorganisationen.
<i>IHO</i>	<i>International Hydrographic Organisation</i> . Organisation inom sjöfarten för hydrografi och framtagning av standarder för navigering.
<i>IMU</i>	<i>Inertial Measurement Unit</i> . En enhet som med hjälp av accelerometrar och gyroskop mäter acceleration och vinkelhastighet.
<i>INS</i>	<i>Inertial Navigation System</i> . Ett navigationssystem som med hjälp av en IMU kontinuerligt beräknar position, orientering och hastighet för en plattform. Positionen beräknas genom "död räkning" och startpositionen måste därför vara känd.

<i>InSAR, IfSAR</i>	<i>Interferometric Synthetic Radar</i> . Radarteknik som bland annat används för att ta fram höjdm modeller.
<i>Inspire</i>	<i>Infrastructure for spatial Information in Europe</i> . EU-direktiv som skapar en infrastruktur för medlemsländernas tillhandahållande av geodata.
<i>IQS</i>	Se <i>IQ samhällsbyggnad</i> .
<i>IR</i>	<i>InfraRöd</i> . Syftar på våglängder längre än det synliga ljuset. Infraröda flygbilder innehåller registreringar av nära infrarött (750 – 1050 nm), samt rött och grönt synligt ljus.
<i>ISO TC211</i>	<i>International Standardization Organization, Technical Committee 211</i> . Internationell organisation för standardisering, där TC211 behandlar geodata.
<i>ITRS</i>	<i>International Terrestrial Reference System</i> . Globalt referenssystem.
<i>JCGM</i>	<i>Joint Committee for Guides in Meteorology</i> . Förvaltare av <i>GUM</i> .
<i>JPEG</i>	<i>Joint Photographic Experts Group</i> . Filformat för rasterdata med förstörande komprimering som bygger på Fourier-analys.
<i>KML</i>	<i>Keyhole Markup Language</i> . XML-baserat filformat för vektordata, men kan även innehålla information om georeferens för geodata i rasterformat.
<i>Kommun-GML</i>	Svensk XML-baserad kod framtagen av Sveriges kommuner och Landsting för enhetliga leveranser av kommunala grundläggande geodata.
<i>LAS</i>	<i>LASer file format</i> . Filformat för laserdata.
<i>LEAN</i>	En typ av <i>QMS</i> som härstammar från Toyotas utvecklingsstrategi. Jfr. <i>Six Sigma</i> och <i>TQM</i> .
<i>Leica SmartNet Denmark</i>	Danskt nät av fasta referensstationer för <i>GNSS</i> -mätning.
<i>LoD</i>	<i>Level of Detail</i> . Detaljeringsnivå hos exempelvis 3D stadsmo- deller; kommer från informationsmodellen <i>CityGML</i> , som är en standard framtagen av <i>OGC</i> . (Begreppet förekommer även i andra sammanhang, till exempel – i en delvis annan betydelse – i metadatastandarden <i>ISO 19115</i> .)

LZW	Lempel-Ziv-Welch. Oförstörande komprimeringsalgoritm.
M-P	
MBK	Mätning, Beräkning, Kartläggning. Äldre benämning på hanteringen av geodata.
MIF/MID	MapInfo Interchange Format. Textbaserat filformat för vektor-data. I MIF-filen lagras geometrin och i MID-filen attributen.
MISB	Motion Imagery Standards Board. Amerikansk organisation för standardisering av rörliga bilder. Standard 0601 reglerar metadata för bilder från UAV:er.
MK	Mätningkungörelsen, upphävd 2010-07-01.
MPEG	Moving Picture Experts Group. Filformat för rörliga bilder med många varianter.
N EUREF 89	Den norska realiseringen av ETRS 89.
N2000	Det nya finska höjdsystemet.
NGS	National Geodetic Survey. Amerikansk organisation som hanterar landets geodetiska referenssystem.
NIR	Nära InfraRöd. I bilddata är det vanligen den nära infraröda (NIR-delen) av IR-spektret som används.
NKG	Nordiska Kommissionen för Geodesi.
NKG2005LU	Nu gällande landhöjningsmodell.
NN2000	Normal Null av 2000. Det nya norska höjdsystemet.
NNH	Ny Nationell Höjdmodell. Nationellt täckande terrängmodell framställd genom flygburen laserskanning. Under 2013 har prefixed "ny" utmönstrats och benämningen är helt enkelt den nationella höjdmodellen.
NSDI	National Spatial Data Infrastructure.
NVDB	Nationell VägDataBas. Databas med information om Sveriges vägnät med Trafikverket som huvudman.
OGC	Open Geospatial Consortium. Internationell standardiseringsorganisation för geodata.

OTF	<i>On-the-fly</i> . Används här om metoder för att bestämma periodobekanta i realtid vid GNSS-mätning.
PDF	<i>Portable Document Format</i> . Filformat för dokument och ritningar.
PDF/A	<i>Portable Document Format /A</i> (arkivering). Används för långtidslagring av handlingar.
PDOP	<i>Positional Dilution Of Precision</i> . Ett grovt mått på mätosäkerheten vid GNSS-mätning baserat på aktuell satellitkonfiguration.
PPP	<i>Precise Point Positioning</i> . Metod för efterberäkning av GNSS-observationer, utan data från referensstation.
Q-T	
QA	<i>Quality Assurance</i> . Kvalitetssäkring.
QAL	<i>Quality Assurance Level</i> . Nivåer för kvalitetssäkring i standarden ISO 19158.
QC	<i>Quality Control</i> . Kvalitetskontroll.
QMS	<i>Quality Management Systems</i> . Samlad benämning på kvalitetsstyrningssystem/verksamhetsutvecklingsstrategier.
RG 82	Det nationella tyngdkraftssystemet.
RGB	<i>Red, Green, Blue</i> . Färgsystem för digitala bilder.
RH 2000	<i>Rikets höjdsystem 2000</i> . Det nya riksnätet i höjd och den svenska realiseringen av EVRS.
RH 70, RH 00	Äldre riksnät i höjd.
RIX 95	Nationellt stamnätsprojekt från 1995 och framåt. Kom att bli ett viktigt underlag för övergången till <i>SWEREF 99</i> och innehåller ca 3000 markerade punkter.
RMS	<i>Root Mean Square</i> . En typ av (kvadratisk) medeltal; RMS av mätserien x_i beräknas som $\sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i^2}$
RPA	<i>Remotely Piloted Aircraft</i> . Jämför UAV.
RPAS	<i>Remotely Piloted Aircraft System</i> . Jämför UAS.

<i>RT 90, RT 38</i>	Äldre riksnät i plan.
<i>RTK</i>	<i>Real-Time Kinematic</i> . Se även <i>Nätverks-RTK</i> och <i>Projektanpassad nätverks-RTK</i> .
<i>RUFRIIS</i>	<i>Realtidsuppdaterad Fri Station</i> . En station inmätt med en kombination av samtidiga <i>GNSS</i> -observationer och mätningar med totalstation.
<i>SGM</i>	<i>Semi-global matchning</i> . Matchningsalgoritm utvecklad av Heiko Hirschmuller för pixelvis matchning av flygbilder.
<i>Shape (SHP)</i>	Binärt filformat för vektordata; i <i>SHP</i> -filen lagras geometrin, men den åtföljs alltid av en <i>DBF</i> -fil med attribut och en <i>SHX</i> -fil med index.
<i>SIS</i>	<i>Swedish Standards Institute</i> . Svensk organisation för standardisering.
<i>SKL</i>	<i>Sveriges Kommuner och Landsting</i> .
<i>SN</i>	Se <i>Standards Norway</i> .
<i>SNR</i>	<i>Signal-to-Noise Ratio</i> . Se <i>signal-brusförhållande</i> .
<i>SOSI</i>	<i>Samordnet Opplegg for Stedfestet Informasjon</i> . Norskt filformat för geodata.
<i>STANLI</i>	<i>Standardisering för landskapsinformation</i> . Ett verksamhetsområde för geodata inom <i>SIS</i> .
<i>SWEN_08_RH2000, SWEN_08_RH70</i>	Nu gällande nationella geoidmodeller.
<i>SWEPOS</i>	Det svenska nationella nätet av fasta referensstationer för <i>GNSS</i> -mätning.
<i>SWEREF 99</i>	Det nya, globalt anpassade nationella referenssystemet; den svenska realiseringen av det europeiska <i>ETRS89</i> , med epok 1999.
<i>SWEREF 99 TM</i>	Nationell kartprojektion till <i>SWEREF 99</i> .
<i>TAB</i>	Binärt filformat för vektordata, där <i>TAB</i> -filen innehåller geometrin och en <i>DAT</i> -fil attributen. Även textbaserat filformat med information om georeferens för geodata i rasterformat.
<i>TIFF</i>	<i>Tagged Image File Format</i> . Filformat för rasterdata.

TIN	<i>Triangulated Irregular Network</i> . Datastruktur för representation av ytor.
TK178	Teknisk Kommitté inom SIS som behandlar "Byggmätning och toleranser".
TM	<i>Transversal Mercator</i> . En vanlig kartprojektion.
TN	<i>Tröghetsnavigeringssystem</i> . T.ex. i formen "TN-data".
TQM	<i>Total Quality Management</i> . En typ av QMS som syftar till att få medvetenhet om kvalitet i hela den organisatoriska processen. Jfr. <i>LEAN</i> och <i>Six Sigma</i> .
TS	<i>Teknisk Specifikation</i> .
TSA	<i>The Survey Association</i> . Engelsk organisation för kommersiella mätningföretag.
U-Ö	
UAS	<i>Unmanned Aircraft System</i> . Ett obemannat luftfartyg samt de komponenter som behövs för att kunna kontrollera luftfartyget på avstånd av en eller flera personer. Benämns även <i>RPAS</i> .
UAV	<i>Unmanned Aerial Vehicle</i> . En av flera benämningar på obemannat luftfartyg. Benämns även "drönare" eller <i>RPA</i> . Se även <i>UAS</i> .
UML	<i>Unified Modeling Language</i> . Objektorienterat, generellt språk för modellering av alla typer av system.
URL	<i>Uniform Resource Locator</i> . Sökväg/adressering; protokoll för språket bakom hemsidor, framtaget av <i>W3C</i> .
USB	<i>Universal Serial Bus</i> . Gränssnitt för dataöverföring.
UTM	<i>Universal Transverse Mercator</i> . Ett system av 60 projektionszoner i Gauss-Krügers (<i>Transversal Mercator</i>) projektion som täcker hela jorden.
W3C	<i>World Wide Web Consortium</i> . Den gruppering som har tagit fram <i>http</i> , <i>URL</i> och <i>XML</i> .
VGI	<i>Volunteered Geographic Information</i> . Medverkan från allmänheten och privata företag i insamlingen av offentliga geodata. Även benämnt <i>Crowd Sourcing</i> .
WMS	<i>Web Map Service</i> . Standard för webb-tjänster som ursprungligen kommer från <i>OGC</i> .

<i>VRS</i>	<i>Virtuell ReferensStation</i> . Beräknade observationer av GNSS optimerade för en plats nära användaren.
<i>XML</i>	<i>Extensible Markup Language</i> . Standard för textbaserad beskrivning av data.

5 Grekiska tecken

κ (<i>kappa</i>)	Rotationsvinkel för en flygbild kring en axel vinkelrät mot bildplanet, dvs. nära lodlinjen (jämför termerna yaw/heading i flygsammanhang).
ω (<i>omega</i>)	Rotationsvinkel för en flygbild kring den kameraaxel i bildplanet som ungefärligen är riktad längs flygriktningen (jämför termerna roll/bank i flygsammanhang).
φ (<i>phi</i>)	Rotationsvinkel för en flygbild kring den tredje kameraaxeln som är vinkelrät mot de två ovanstående (<i>kappa</i> och <i>omega</i>), dvs. vinkelrät mot lodlinjen och flygriktningen (jämför termerna pitch/elevation i flygsammanhang).